

ISSN (Print) 2616-678X
ISSN (Online) 2663-1288

Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетінің

ХАБАРШЫСЫ

BULLETIN

of L.N. Gumilyov
Eurasian National University

ВЕСТНИК

Евразийского национального
университета имени Л.Н. Гумилева

ФИЛОЛОГИЯ сериясы
PHILOLOGY Series
Серия **ФИЛОЛОГИЯ**

№1(130)/2020

1995 жылдан бастап шығады
Founded in 1995
Издается с 1995 года

Жылына 4 рет шығады
Published 4 times a year
Выходит 4 раза в год

Нұр-Сұлтан, 2020
Nur-Sultan, 2020
Нур-Султан, 2020

Бас редакторы **Дихан Қамзабекұлы**
филология ғылымдарының докторы, ҚР ҰҒА академигі (Қазақстан)

Бас редактордың орынбасары **Шолпан Жарқынбекова**
филология ғылымдарының докторы, профессор (Қазақстан)

Редакция алқасы

Аскер оғлы Рамиз	ф.ғ.д., проф. (Әзербайжан)
Ақматалиев Абдылдажан	ф.ғ.д., проф. (Қырғызстан)
Аймұхамбет Жанат	ф.ғ.д., проф. (Қазақстан)
Бахтикереева Улданай	ф.ғ.д., проф. (Ресей)
Беженару Людмила	ф.ғ.д., проф. (Румыния)
Бейсембаева Жанаргүл	ф.ғ.к., доцент (Қазақстан)
Біжкенова Айгүл	ф.ғ.д., проф. (Қазақстан)
Жақыпов Жантас	ф.ғ.д., проф. (Қазақстан)
Журавлева Евгения	ф.ғ.д., проф. (Қазақстан)
Жаң Динжиң	PhD, проф. (Қытай)
Ескеева Мағрипа	ф.ғ.д., проф. (Қазақстан)
Ержласун Гүлжанат	PhD, проф. (Түркия)
Қасқабасов Сейіт	ф.ғ.д., ҚР ҰҒА академигі (Қазақстан)
Негимов Серік	ф.ғ.д., проф. (Қазақстан)
Нұрғали Қадиша	ф.ғ.д., проф. (Қазақстан)
Нуриева Фануза	ф.ғ.д., проф. (РФ, Татарстан)
Райхл Карл	ф.ғ.д. проф. (Германия)
Рахманов Носимхан	ф.ғ.д., проф. (Өзбекстан)
Риверс Уильям Патрик	PhD, проф. (АҚШ)
Сатенова Серіккүл	ф.ғ.д., проф. (Қазақстан)
Тәжібаева Сәуле	ф.ғ.д., проф. (Қазақстан)
Тұрысбек Рахымжан	ф.ғ.д., проф. (Қазақстан)
Хисамитдинова Фирдаус	ф.ғ.д., проф. (РФ, Башқұрстан)
Чернявская Валерия	ф.ғ.д., проф. (Ресей)
Шәріп Амантай	ф.ғ.д., проф. (Қазақстан)
Шәріпова Гүлбану	ф.ғ.к., доцент (Қазақстан)
Экиджи Метин	PhD, проф. (Түркия)
Янковски Хенрих	PhD, проф. (Польша)

Жауапты хатшы, компьютерде беттеген: **Гүлсім Базылхан**

Редакцияның мекенжайы: 010008, Қазақстан, Нұр-Сұлтан қ., Қ.Сәтбаев к-сі, 2, 402 каб.

Тел.: +7(7172) 709-500 (ішкі 31413) E-mail: vest_phil@enu.kz

Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетінің Хабаршысы. ФИЛОЛОГИЯ сериясы
Меншіктенуші: ҚР БЖҒМ «Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті» ШЖҚ РМК.
ҚР Ақпарат және коммуникациялар министрлігінде 27. 03. 2018 ж. №16996-Ж тіркеу куәлігімен тіркелген.
Мерзімділігі: жылына 4 рет. Тиражы: 25 дана.
Типографияның мекенжайы: 010008, Қазақстан, Нұр-Сұлтан қ., Қажымұқан к-сі, 13/1,
тел.: +7(7172) 709-500 (ішкі 31413)

© Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті

Editor-in-Chief **Dikhan Kamzabekuly**
Doktor of philology, Academician NAS RK (Kazakhstan)

Deputy Editor-in-Chief **Zharkunbekova Sholpan**
Doctor of philology, Prof. (Kazakhstan)

Editorial board

Asker ogly Ramiz	Doktor of philology, Prof. (Azerbaijan)
Akmataliyev Abdildajan	Doktor of philology, Prof. (Kyrgyzstan)
Aimukhambet Zhanat	Doktor of philology, Prof. (Kazakhstan)
Bakhtikireeva Uldanai	Doktor of philology, Prof. (Russia)
Beisembayeva Zhanargul	Doktor of philology, Prof. (Kazakhstan)
Bezhenaru Lyudmila	Can. of philology, Prof. (Romania)
Bizhkenova Aigul	Doktor of philology, Prof. (Kazakhstan)
Chernyavskaya Valeriya	Doktor of philology, Prof. (Russia)
Erzhiasun Guljanat	Doktor of philology, Prof. (Turkey)
Yeskeyeva Magripa	Doktor of philology, Prof. (Kazakhstan)
Henruk Jankowski	Doktor of philology, Prof. (Poland)
Kaskabassov Seit	Doktor of philology, Academician NAS RK, (Kazakhstan)
Khisamitdinova Firdaus	Doktor of philology, Prof. (RF, Bashkortostan)
Metin Ekiji	PhD, Prof. (Turkey)
Negimov Serik	Doktor of philology, Prof. (Kazakhstan)
Nurgali Kadisha	Doktor of philology, Prof. (Kazakhstan)
Nurieva Fanuza	Doktor of philology, Prof. (RF, Tatarstan)
Reichl Karl	Doktor of philology, Prof. (Germany)
Rakhmanov Nasimhon	Doktor of philology, Prof. (Uzbekistan)
Rivers William Patrick	Doktor of philology, Prof. (USA)
Satenova Serikkul	Doktor of philology, Prof. (Kazakhstan)
Sharip Amantai	Doktor of philology, Prof. (Kazakhstan)
Sharipova Gulbanu	Doktor of philology, Prof. (Kazakhstan)
Tazhybayeva Saule	Doktor of philology, Prof. (Kazakhstan)
Turysbek Rakymzhan	Doktor of philology, Prof. (Kazakhstan)
Zhakykov Zhantas	Doktor of philology, Prof. (Kazakhstan)
Zhang Dingjing	PhD, Prof. (China)
Zhuravleva Yergeniya	Doktor of philology, Prof. (Kazakhstan)

Executive Secretary, Computer layout: **Gulsim Bazylkhan**

Editorial address: 2, K.Satpayev str., of.402, Nur-Sultan, Kazakhstan, 010008
Tel.: +7(7172) 709-500 (ext. 31413) E-mail: vest_phil@enu.kz

Bulletin of L.N. Gumilyov Eurasian National University. PHILOLOGY Series

Owner: Republican State Enterprise in the capacity of economic conduct «L.N. Gumilyov Eurasian National University», Ministry of Education and Science of the Republic of Kazakhstan.

Registered by Ministry of Information and Communication of the Republic of Kazakhstan.

Registration certificate No 16996-Ж from 27.03.2018.

Periodicity: 4 times a year Circulation: 25 copies

Address of printing house: 13/1, Kazhimukan str., Nur-Sultan, Kazakhstan 010008; tel.: +7(7172) 709-500 (ext.31413)

© L.N. Gumilyov Eurasian National University

Главный редактор: **Дихан Камзабекулы**
доктор филологических наук, академик НАН РК (Казахстан)

Зам. главного редактора: **Шолпан Жаркынбекова**
доктор филологических наук, проф. (Казахстан)

Редакционная коллегия

Аскер оглы Рамиз	д.ф.н., проф. (Азербайджан)
Ақматалиев Абдылдажан	д.ф.н, проф. (Киргизстан)
Аймухамбет Жанат	д.ф.н., проф. (Казахстан)
Бахтикереева Улданай	д.ф.н., проф. (Россия)
Беженару Людмила	д.ф.н., проф. (Румыния)
Бейсембаева Жанаргуль	к.ф.н., доцент (Казахстан)
Бижкенова Айгүл	д.ф.н., проф. (Казахстан)
Жакыпов Жантас	д.ф.н., проф. (Казахстан)
Журавлева Евгения	д.ф.н., проф. (Казахстан)
Жан Динжин	PhD, проф. (Китай)
Ескеева Магрипа	д.ф.н., проф. (Казахстан)
Ержласун Гульжанат	PhD, проф. (Турция)
Каскабасов Сеит	д.ф.н., академик НАН РК (Казахстан)
Негимов Серік	д.ф.н., проф. (Казахстан)
Нургали Кадиша	д.ф.н., проф. (Казахстан)
Нуриева Фануза	д.ф.н., проф. (РФ, Татарстан)
Райхл Карл	д.ф.н. проф. (Германия)
Рахманов Носимхан	д.ф.н., проф. (Узбекистан)
Риверс Уильям Патрик	PhD, проф. (США)
Сатенова Сериккуль	д.ф.н., проф. (Казахстан)
Тажибаева Сауле	д.ф.н., проф. (Казахстан)
Турысбек Рахымжан	д.ф.н., проф. (Казахстан)
Хисамитдинова Фирдаус	д.ф.н., проф. (РФ, Башкортстан)
Чернявская Валерия	д.ф.н., проф. (Россия)
Шарип Амантай	д.ф.н., проф. (Казахстан)
Шарипова Гульбану	к.ф.н., доцент (Казахстан)
Экиджи Метин	PhD, проф. (Турция)
Янковски Хенрих	PhD, проф. (Польша)

Ответственный секретарь, компьютерная верстка: Гульсим Базылхан

Адрес редакции: 010008, Казахстан, г. Нур-Султан, ул. К.Сатпаева, 2, каб. 402
Тел.: (7172) 709-500 (вн. 31413) E-mail: vest_phil@enu.kz

Вестник Евразийского национального университета имени Л.Н. Гумилева. Серия ФИЛОЛОГИЯ
Собственник: РГП на ПХВ «Евразийский национальный университет имени Л.Н. Гумилева» МОН РК.
Зарегистрирован Министерством информации и коммуникаций РК под номером №16996-Ж от 27. 03. 2018 г.
Периодичность: 4 раза в год
Тираж: 25 экземпляров.
Адрес типографии: 010008, Казахстан, г. Нур-Султан, ул. Кажымукана, 13/1, тел.: (7172) 709-500 (вн.31413)

© **Евразийский национальный университет имени Л.Н. Гумилева**

Мазмұны

ФОЛЬКЛОР ЖӘНЕ ӘДЕБИЕТТАНУ

<i>Балтымова М.Р.</i> Қазақ балалар фольклорының жанрлық жіктелімі	8-14
<i>Ғалымжанов Б.Ғ.</i> Мәшһүр Жүсіп мұрасы – Ұлы дала елінің құндылықтары	15-20
<i>Жүнісова М.Қ.</i> Әңгіме жанры мәтінінің бастапқы және соңғы сөйлемдеріндегі көркемдік тәсілдер	21-28
<i>Жұмағұл С.Б., Қайралапов Н.М.</i> Көне түркі жазба ескерткіштерінің жанры және Құлмат Өмірәлиев зерттеулері	29-36
<i>Карипжанова Г.Т., Абикенова Г.Т., Салиқжанова Ш.Б.</i> Қазақ поэзиясындағы «Ауыл» бейнесі	37-44
<i>Личман Е. Ю.</i> Ұлттық дүниетаным контекстіндегі қазақстандық әдебиетшілер мен кескіндемешілер шығармаларының көркем кеңістігі	45-53
<i>Нурманова Ж.К., Жапанова М.Е.</i> Салыстырмалы әдебиеттану аспектісіндегі экрандау мәселесі туралы	54-61
<i>Өтеш Ж.Ә., Мырзахметұлы М.</i> Деректі әскери прозаның жасалу ерекшеліктері (А.Бектің «Арпалыс» романының негізінде)	62-68

ЛИНГВИСТИКА ЖӘНЕ ӘДІСТЕМЕ

<i>Аймолдина Ә., Ақынова Д.</i> Қазақ тілді іскери дискурс: мәні және лингвистикалық ерекшеліктері	69-76
<i>Гируцкий А.А., Амалбекова М.Б.</i> Қазіргі қазақ прозасының дискурстық кеңістігіндегі ландшафттық лексика: лингвостилистикалық аспект («Қазіргі қазақ прозасының антологиясы» материалына негізделген)	77-89
<i>Жақыпов Ж.А.</i> Қазақ көне эпосындағы аң тілдік таңбасы	90-98
<i>Жарқынбекова Ш.Қ., Сейтханова А.Н.</i> Нұр-Сұлтан қаласының лингвистикалық ландшафтындағы тілдік өзгерулер	99-111
<i>Мұсағалиева Б.Е., Аханов Е.А.</i> Машиналық аударма жүйелерінің нәтижелілігін бағалау әдістері	112-124
<i>Сүлейменова З.Е., Уматова Ж.М.</i> «Куан, freuen(sich), ызалан, entruesten(sich)» лексика-семантикалық өрістерінің ядросы мен перифериясы	125-130

Contents

FOLKLORE AND LITERARY STUDIES

<i>Baltymova M.R.</i> Genre classifications of Kazakh children's folklore	8-14
<i>Galymzhanov B.G.</i> The legacy of the famous Mashkur Zhussup is a value of the Great Steppe	15-20
<i>Zhunosova M. K.</i> Artistic techniques in the beginning and last sentences of the text of the story genre	21-28
<i>Zhumagul S.B., Kairalapov N.M.</i> Ancient Turkic written monuments genre and Kulmat Omiraliev's research	29-36
<i>Karipzhanova G.T., Abikenova G.T., Salikzhanova Sh.B.</i> The image of «Village» in Kazakh poetry	37-44
<i>Lichman E. Yu.</i> The artistic space of Kazakh writers and painters works in the context of national worldview	45-53
<i>Nurmanova Zh.K., Zhapanova M.E.</i> The problem of screening in the aspect of comparative literature	54-61
<i>Otesh Zh.A., Myrzakhmetuly M.</i> Features of creation of documentary and military prose (based on the novel by A. Beck «Volokolamsk highway»)	62-68

LINGUISTICS AND METHODICS

<i>Aimoldina A., Akynova D.</i> Kazakh-Language Business Discourse: Nature and Linguistic Features	69-76
<i>Hirutski A.A., Amalbekova M.B.</i> Landscape vocabulary in the discursive space of modern Kazakh prose: The lingual-stylistic aspect (based on the material «Anthology of modern Kazakh prose»)	77-89
<i>Zhakupov Zh.A.</i> The language sign an in the Kazakh Ancient Epos	90-98
<i>Zharkynbekova Sh.K., Seitkhanova A.N.</i> Linguistic transformations in the linguistic landscape of Nur-Sultan	99-111
<i>Mussagaliyeva B.Y., Akhapov E.A.</i> Methods for evaluating the effectiveness of machine translation systems	112-124
<i>Suleimenova Z., Umatova Zh.</i> The core and periphery of the lexical-semantic fields 'қуан, freuen (sich)– ызалан, entrüsten (sich) in the Kazakh and German languages	125-130

Содержание

ФОЛЬКЛОР И ЛИТЕРАТУРОВЕДЕНИЕ

<i>Балтымова М.Р.</i> Жанровые классификации казахского детского фольклора	8-14
<i>Галымжанов Б.Г.</i> Наследие Машхура Жусупа – ценности страны Великой степи	15-20
<i>Жунусова М.К.</i> Художественные приемы в начальном и конечном предложениях текста жанра рассказа	21-28
<i>Жумагул С.Б., Кайралапов Н.М.</i> Жанр древнетюркских письменных памятников и исследование Кулмата Омиралиева	29-36
<i>Карипжанова Г.Т., Абикенова Г.Т., Саликжанова Ш.Б.</i> Образ «Аула» в казахской поэзии	37-44
<i>Личман Е.Ю.</i> Художественное пространство произведений казахстанских литераторов и живописцев в контексте национального мировоззрения	45-53
<i>Нурманова Ж.К., Жапанова М.Е.</i> К вопросу об экранизациях в аспекте сравнительного литературоведения	54-61
<i>Отеш Ж.А., Мырзахметулы М.</i> Особенности создания документально-военной прозы (на основе романа А. Бека «Волоколамское шоссе»)	62-68

ЛИНГВИСТИКА И МЕТОДИКА

<i>Аймолдина А., Акынова Д.</i> Казахоязычный деловой дискурс: сущность и лингвистические особенности	69-76
<i>Гируцкий А.А., Амалбекова М.Б.</i> Ландшафтная лексика в дискурсивном пространстве современной казахской прозы: лингвостилистический аспект (на материале «Антологии современной казахской прозы»)	77-89
<i>Жакупов Ж.А.</i> Языковой знак аҗ в жанре древнего эпоса	90-98
<i>Жаркынбекова Ш.К., Сейтханова А.Н.</i> Языковые трансформации в лингвистическом ландшафте г. Нур-Султан	99-111
<i>Мусагалиева Б.Е., Ахапов Е.А.</i> Методы оценки эффективности систем машинного перевода	112-124
<i>Сулейменова З.Е., Уматова Ж.М.</i> Ядро и периферия лексико-семантических полей ‘куан, freuen(sich), ызалан, entruesten(sich)’ в казахском и немецком языках	125-130

XFTAP 17.07.41

С.Б. Жұмағұл, Н.М. Қайралапов

Л.Н. Гумилев ат. Еуразия ұлттық университеті, Нұр-Сұлтан, Қазақстан.
(E-mail: Sagymbay.zhumagul@mail.ru; Nurgisa.kayralapov@mail.ru)

Көне түркі жазба ескерткіштерінің жанры және Құлмат Өмірәлиев зерттеулері

Аңдатпа. Мақалада көне түркі жазба ескерткіштерінің жанрлық сипаты, ерекшеліктері қарастырылады. Көне түркі әдеби ескерткіштерінің жанрын айқындау – тек олардың көркемдік қуатын, поэтикалық құнарын саралау ғана емес, аталмыш туындылардың тарихи, стратегиялық маңызын, негізгі идеялық мұратын, миссиясын бағалау болып табылады. Аталмыш мәселе бойынша соңғы бір ғасырдан астам уақытта көптеген тарихшылар мен әдебиеттанушылар, тілші-ғалымдар ғылыми пікірлер білдірген. Еңбекте көне жәдігерлердің жанрына байланысты біршама ғалымдардың әр кезеңдегі зерттеулері, тұжырымдары мен қорытындылары талданады. Жазба ескерткіштерді поэзиялық және прозалық туынды деп таныған ғалымдардың негізгі ғылыми дәлелдері және мәтін негізіндегі талдаулары беріліп, салыстырылады. Сонымен қатар, көне түркі әдеби жәдігерлерін зерттеуші Құлмат Өмірәлиевтің аталмыш мәселеге байланысты зерттеу еңбектерінің ерекшеліктері, негізгі тұжырымдары мен қорытындылары сараланып, ғылыми маңыздылығы көрсетіледі.

Түйін сөздер: Көне түркі жазба ескерткіштерінің жанры, поэзиялық және прозалық ерекшеліктер, Құлмат Өмірәлиев зерттеулері.

DOI : <https://doi.org/10.32523/2616-678X-2020-130-1-29-36>

Түсті: 05.02.20 / **Қайта түзетілді:** 12.03.20 / **Жарияланымға рұқсат етілді:** 30.03.20

Кіріспе. Орхон-Енисей бойынан табылған көне түркі жазба ескерткіштерінің мәтіні оқылып, ғылыми айналымға түскен соңғы бір ғасырдан астам уақытта олардың жанры туралы көптеген ғалымдар пікірлер білдіріп, зерттеулер жүргізіп келеді. Зерттеу еңбектердің сипатына байланысты арнайы зерттеулер мен жанама пікірлер, ал олардың авторларына қатысты лингвистер мен әдебиеттанушылар, тарихшылар тарапынан жүргізілген зерттеу жұмыстары деп қарастыруға болады. Негізінен ғалымдардың бір тобы көне мұраларды поэзиялық туынды десе, бір бөлігі прозалық шығарма деп танып, олардың әртүрлі ерекшеліктерін алға тартқан. Көне жәдігерлердің жанрлық сипатына байланысты зерттеулер М. Әуезов, Ә. Марғұлан, А. Щербак, Л. Гумилев, Ф. Корш, М. Богданова, Н. Бернштам, И. Стеблева, Н. Келімбетов, М. Мағауин, М. Жолдасбеков, С. Кляшторный, Ғ. Айдаров, Қ. Өмірәлиев, М. Дүйсенов, т.б. ғалымдардың еңбектерінде кездеседі.

Зерттеу әдістері. Мақаланы жазу барысында сипаттау, талдау, салыстыру әдістері қолданылады. Көне әдеби ескерткіштердің ғалымдар зерттеулеріндегі прозалық және поэзиялық сипаты жеке-жеке беріліп, олардың ғылыми пікірлері мен тұжырымдары мәтін негізінде көрсетіледі. Қ. Өмірәлиевтің көне түркі жәдігерлерінің жанрына байланысты зерттеулерінің ерекшеліктері де қарастырылады.

Мақсаты мен міндеттері. Бұл мақалада көне түркі әдеби жәдігерлерінің жанрлық ерекшелігіне тоқталуды және аталмыш мәселеге байланысты әр кезеңде жарияланған ғалымдардың, зерттеуші Қ. Өмірәлиевтің еңбектерін қарастыруды мақсат тұттық. Осыған орай мынадай міндеттер қойылды: а) көне түркі жазба ескерткіштерінің жанрына қатысты зерттеулерді қарастыру; ә) олардың жанрлық сипатының поэзиялық және прозалық ерекшеліктеріне қатысты ғалымдардың зерттеулерін салыстыру, мәтін негізінде көрсету; б) аталмыш мәселе бойынша Қ. Өмірәлиев зерттеулерінің ерекшеліктеріне тоқталу.

Ғылыми тұжырымның талдануы. Көне түркі әдеби жәдігерлерінің жанрлық сипатына байланысты Ф. Корш олардың мәтіндерінен ырғақты үзінділерді анықтауға тырысса, М. Богданова, А. Бернштам, А. Унгвинская, И. Стеблева, М. Жолдасбеков сынды ғалымдар жазба ескерткіштерді поэзиялық туынды деген тұжырымға келген. Сонымен қатар, М. Әуезов, Ә. Марғұлан еңбектерінде де халық ауыз әдебиеті мен көне түркі мұраларының тығыз байланыстылығы жөнінде айтылады.

Жалпы көне түркі мұраларын поэзиялық туынды санаған ғалымдардың қорытындысынан олардың поэзияға тән бірнеше ерекшелікке тоқталатындығын аңғаруға болады. Біріншісі – аталмыш мұралардың халық ауыз әдебиеті үлгілерімен, батырлық эпостармен байланыстылығы. Бұл жайында М. Богданова: «Енисей және Талас қырғыз жазбалары барлығы дерлік тұрмыс-салт жырлары, еске алу әуендері, ода мен панигирикалық жанрларға құрылған халықтық поэтикалық шығармашылық» [1, 46 б.], – дейді. Ал жазба мұралар мен эпостардың арасындағы байланыс туралы Мұхтар Әуезов: «Орхон жазулары деген не? Бұл күнге дейін оларды тіл тарихының ескерткіштері ретінде зерттеп жүр. Соған қоса олар фольклордың мейлінше көне үлгілерінің де ескерткіштері емес пе? Сол жазуларда эпостық аңыздардың шағын да ықшам фабулалық желілері бар ғой» [2, 243 б.], – десе, Әлкей Марғұлан: «VI-VIII ғасырлардағы халық фольклорында эпостық поэзияның Орхон ескерткіштерінде жазылып қалған ең ертедегі ақындық тәсілдері мен дәстүрлері белгілене бастаған. Бұл поэзияның элементтерін Күлтегін мен Білге ханның басындағы құлпытастарына жазылған жазулардан көруге болады. Бұл жазулардың тексті эпостық әңгіме стилінде жазылған» [3, 117 б.], – дейді. Бұл тұрғыдан алғанда, жоғарыдағы ғалымдар пікірінен көне жәдігерлер өзіне дейінгі ауыз әдебиеті құнарын бойына сіңірумен қатар, өзінен кейінгі халықтық мұралардың, әсіресе поэзиялық үлгідегі туындылардың бастауына, қайнарына айналды деген тұжырымды байқаймыз. Сонымен қатар, осы бағыттағы еңбектерден Орхон-Енисей ескерткіштеріндегі фольклорға тән синкреттілік, сюжеттік желі ұқсастықтары мен бай дидактикалық сөз қолданыстарының кейінгі халық шығармашылығына интерпретациялануын зерттеу, салыстыру жұмыстарын көреміз. Осындай талдаулар М. Жолдасбеков еңбегінің «Орхон ескерткіштері және қазақ эпосы» бөлімінде кездескендіктен, бірнеше мысалмен шектелуді жөн көрдік:

1) Теңрі тег, теңрі йаратмыш
Үзе көк теңрі,
Асра йағыз йер қылынтукда
Екін ара кісі оғлы қылынмыс.	Тәңірідей тәңіріден жаралған [4, 41 б.];
Биікте көк тәңірі,
Төменде қара жер жаралғанда,
Екеуінің арасында адам
баласы жаралған [4, 44 б.];
Үзе түрк теңрісі,
Түрк ыдук йері, субу.
Анча тіміс:
«Түрк будун йоқ болмазун» –
– тиін
«Будун болчүн», –тійін,	Көкте түрк тәңірісі,
Түріктің қасиетті жері, суы.
Былай депті:
«Түркі халқы жойылмасын», –
– дейді,
«Ел болсын», -дейді [4, 47 б.].
2) Қанум қаған йіті йегірмі
ерін ташықмас.
Тіріліп йетміс ер болмас.
(Қа) мұғы йеті йүз ер болмыс.
Қырық артуқ(ы) йіті
иолы сүлеміс	Әкем ханға он жеті ер еріпті
Жиылып жетпіс ер бопты
Қолы жеті жүз ер большты
Қырық жеті рет аттанды [4, 48 б.].
3) Боз атын бiнiп тегдi.
Кедiмлiг торығ ат бiтiг тегдi.
Ақ адғырығ бiнiп,	Боз атын мiнiп шапты [4, 53 б.];
Ерттеулi торы атын мiнiп шапты [4, 53 б.].
Ақ айғырына мiнiп,

Оплайу тегді. Күлтігін Аз айғызын бініп тегді.	Шабуылға ұмтылды Күлтегін аз қарагерді мініп шапты [4, 56 б.].
4) Анта кісре інісі қаған болмыс ерінч, Оғлу та қаған болмус ерінч. Анта кісре інісі ечісін тег қылынмадық ерінч, Оғлу қанун тег қылынмадук ерінч. Білігсіз қаған олурмус ерінч, Йаблақ қаған олурмус ерінч, Бұйруқы йеме білігсіз ерінч, Йаблақ ерміс ерінч.	Соңындағы інілері қаған болған, Ұлдары да қаған болды Соңындағы інісі ағасындай болмады Ұлдары әкесіндей болмады Біліксіз қағандар отырған екен, Жалтақ қағандар отырған екен. Әміршілері де біліксіз екен, Жалтақ болған екен [4, 45-46 б.].

Жоғарыда келтірілген 1 және 2-мысалдарда тәңрі, дүние туралы ой, таным және жеті санының қайталануы, мистикалық сенім мен мифтик ойлау, қабылдау кейінгі фольклорлық, әсіресе, эпостық шығармаларда жиі кездесіп отырады. Сонымен қатар, «Күлтегін» жырындағы батырмен бірге оның тұлпарының да берілуі кейінгі жырларда кең өріс алса, ал 4-мысалдағы қайталау эпостық шығармаларда ерекше мәнге ие көркемдік тәсілге айналған.

Көне жазба ескерткіштерді поэзиялық туындыларға жатқызатын ғалымдар зерттеулерінің басты екінші бағыты –сына тастағы жазулардың композициясын, ырғақ, ұйқас, дыбыстық жүйесін, стиль ерекшелігін анықтау мақсатында ғылыми өлеңтану аясында жүргізілген зерттеу еңбектер. Мұндай жұмыстар Н. Бернштам, Ф. Корш, И. Стеблева, М. Жолдасбеков т.б. ғалымдар еңбектерінде кездеседі.

Ғалым И. Стеблева көне жәдігерлердің берілу формасы туралы: «Туған елінің тәуелсіздігі мен құлдыққа қарсы күресін, халқына және оның ерлеріне деген сүйіспеншілігін ақындық шабытпен жазған Орхон текстерін жалаң тарихи (тарихи-өмірбаяндық) деректемелерге жатқыза қоюға бола ма екен? Керісінше, белгілі бір ақындық дәстүрдің ортасында туған осы жазуларды тарихи-ерлік поэма деп тану әлдеқайда орынды болар еді» [5, 61 б.], – дейді. Ал мәтіндердің құрылысына байланысты ол Орхон жазба мұраларын сегіз бен он үш аралығындағы буыннан тұратын, төрт тармақты шумақтардан құралған туындылар деген қорытындыға келсе, М. Жолдасбеков И. Стеблеваның төрт тармақты шумақтар туралы пікірін жоққа шығарып, «Орхон ескерткіштерінің үш, төрт, бес, алты, сегіз тіпті онан да көп жолды шумақтардан тұратындығын, әр алуан ұйқасты, әр буынды, көбіне 7-8 буынды болып келетін жыр өлшеміне негізделгенін байқауға болады» [4, 99 б.], – дейді. Ғалым аталмыш мұраларды үштен он бес буын аралығындағы 727 жыр жолынан тұрады деп есептеген. Сонымен қатар, екі ғалым да олардың композициясына қатысты ой түйдегіне бағынған бөліктерден (циклдардан) тұратын ерекшелігін айтқан. Ал ырғақ, ұйқас мәселесіне қатысты И. Стеблева көне мұраларда ырғақ ямб, анапест өлшемдері көмегімен жасалғандығын айтса, М. Жолдасбеков «өлең ұйқастары аз ұшырасады, жыр үлгісіндегі ойға негізделген ұйқасым бар» деген қорытындыға келген.

Ал сына тастағы жазуларды прозалық туындылар, тарихи-шежіре әңгімелер деп тапқан ғалымдар қатарында Т. Ганджей, А. Щербак, Л. Гумилев, В. Жирмунский, Қ. Өмірәлиев, т.б. бар. Ендігі ретте олар қандай жанрлық ерекшеліктерді өз концепцияларына негіз етті? деген сауалға жауап беріп көрсек. Көне жәдігерлердің прозалық сипаты туралы түркітанушы А. Щербак «Өзінің сипаты жағынан бұл жазулар поэтикалық шығармаға жатпайды» [6, 145 б.], – десе, Л. Гумилев: «И. В. Стеблеваның 1965 жылы шыққан «VI-VIII

ғасырлардағы түрік поэзиясы» атты монографиясында Күлтегін мен Тоныкөктің құрметіне арналған жазулар өлеңмен жазылғанын және олар ерлік поэмасы болып табылатынын дәлелдеуге тырысушылық бар. Монография авторының қанша күш-жігер жұмсағанына қарамастан, біз ол жазулардан өлеңдік ырғақты байқай алмадық, осыған байланысты А. Щербактың: «Бұл жазулар өзінің сипаты жағынан поэтикалық шығармаға жатпайды» деп сендіргеніне толық қосыламыз» [7, 321 б.], - деген пікір айтады. Мұндағы Л. Гумилевтің «өлеңдік ырғақты байқай алмадық» деуінің үлкен мәні бар. Себебі, көне жәдігерлерде прозаға, шешендік сөзге тән ырғақ, сөз иірімдері кездеседі. Бұл туралы М. Мағауин: «Біз Орхон ескерткіштері шешендік (ырғақты) сөз үлгісімен жазылған деп есептейміз» [8, 254 б.], - дейді. Бірақ бұл – поэзиялық ырғақ пен ұйқастан басқа дүние. Демек, Орхон жазба мұраларындағы ырғақ – өлеңсөзде кездесетін ырғақ пен ұйқас емес.

Көне жазбалардың прозалық сипатына қатысты ғылыми маңызы жоғары дәлелдер Қ. Өмірәлиев зерттеулерінде ұшырасады. VI-XIX ғасыр арасындағы әдеби мұралардың тілдік, стильдік, жанрлық ерекшеліктерін тұтастықта қарастырған сұңғыла ғалым көне мұралардың жанры туралы: «Сөз жоқ, Орхон-Енисей жазбалары – бұл күнде тарихы белгілі ең көне сөз үлгілері. Бірақ бұл ескерткіштер VI-VIII ғасырдағы түркі халқының фольклорлық әдебиетінің, нақтырақ айтқанда, ауызша поэзиясының сипаты қандай болды деген сұраққа бірден жауап бере алмайды. Өйткені бұл жазулар – өлең өлшемінде туған поэзиялық туындылар емес» [9, 22 б.], - дейді. Автордың зерттеулерінен төмендегідей ғылыми тұжырымдарды аңғаруға болады:

1. «Күлтегін», «Тонукук» – поэзия да, творчестволық өлең-жыр да емес, түркі қағандары мен батырларының ерлік жолын баяндайтын көркем тарихи шығарма, баяндау үлгісіндегі тарихи әңгіме» [9, 22 б.]. Зерттеушінің бұл түйінінен кейін Орхон жазбаларының тарихилығы қаншалық? деген сауал туындайтыны анық. Бұл жайында тарихшы Л. Гумилев: «Демек, жазулар – үгіттеу, яғни оларда тарихи материал іріктеліп келтіріледі. Сондықтан «Таншуда» (қытай жазбасы - Н.Қ) оқиғалар барысының жарыспалы түрде берілуі біз үшін ерекше бағалы. Бұларды салыстырып тексерген кезде оқиғалардың едәуір дұрыс баяндалғанына, бірақ толық еместігіне көз жеткіздік. Бұл түсінікті де, себебі үгіттік құжатта бейтараптылық тек қисынсыз ғана емес, сонымен бірге ақылға сыймастық» [7, 332 б.], - дейді. Орхон ескерткіштерінің тарихилығы тұрғыдан өзге жазбалардан артықшылығы да сол кезеңдегі түріктердің, Түрік қағанатың арғы-бергі тарихын бір-бірін толықтыру арқылы әрі сол кезеңнің саяси және әлеуметтік жағдайларын терең талдай білу негізінде жеткізетіндігінде екендігін С. Кляшторный пікірінен де көреміз [1, 49 б.]. Ескерткіш мәтіндеріндегі тарихи оқиғалардың тікелей немесе жанама, жұмбақтау түрінде болсын берілуі – олардың тарихилық, шежірелік сипатының басым екендігін аңғартады. Дәлел ретінде «Көне түріктер» авторының «Білге қаған» ескерткішінде «Күлтегін» мәтініне еңбеген 700 жылғы Таңғұттарға жасалған жорық туралы, 709 ж. чиктерді бағындыру жөніндегі, 714 ж. Бесбалық түбінен талқандалмаған жасақтардың шегінуі, 715 ж. Агу маңындағы тоғыс-татарлармен шайқасу, 716 ж. аяғында 717 ж. татаптар мен қарлұқтарды жеңу, т.б. тарихи оқиғаларды еске салатын жолдардың бар екендігін жазғанын айта кетсек болады [7, 330 б.]. Бір ғана жәдігерде көптеген тарихи оқиғалардың берілуі – Қ. Өмірәлиевтің «Орхон мұралары прозалық туынды, тарихи әңгіме» деген қорытындысының ғылыми негізі жоғары екендігін білдіреді.

Ескерткіштерді тарихи шығарма деп тануда тағы бір аргумент ретінде олардың авторына қатысты даайтып өткен жөн. Себебі, туынды жанры оның авторының тұлғалық ерекшелігімен, шығармашылық қарым-қабілетімен тікелей байланысты. Көне жәдігерлер авторының бірі – Тоныкөк. Мәтін мен ғалымдардың пікіріне сүйенсек, ол – табғаш жерінде білім алған, яғни, мемлекетаралық саяси жағдайларды да білетін, бірнеше қағанның кеңесшісі болған тарихи тұлға. Деректерден оның тек идеолог ретінде ғана емес, сонымен бірге

жорықтарды ұйымдастырушы, ірі мемлекеттік шешімдер қабылдайтын қайраткер болғандығын аңғарамыз. Ал Иоллығ-тегінге келсек, Қ. Өмірәлиев: «Ол – өз дәуірінің ірі идеологы, саяси қайраткері, үлкен тарихшысы» – дейді [10, 66 б.]. Көне түріктер көсемінің тарихи оқиғаларды, сол кезеңдегі мемлекеттер мен ру-тайпалар арасындағы саяси жағдайларды жан-жақты талдай және түйсіне отырып түсіргенін, анализ жасау шеберлігінің жоғары екендігін Л. Гумилев өз еңбегінде жазады. Екі автордың осындай ерекшеліктеріне қарай отырып, әрі бітігтеген мұралардың мазмұнын, негізгі идеялық мұратын бағамдай келе, оларды тарихи әңгіме, шежіре деуге болатындай.

2. Қ. Өмірәлиев прозалық деп таныған екінші ерекшелік мәтіндердегі қарасөзге тән, яғни поэзиялық үлгіге жат өлшем-формалар: ескерткіштердегі жай сөйлемдердің баяндауыштарының бір сипаттас болуы, бір сөйлем ішіндегі бірыңғай мүшелердің көп қатарлы тізбегінің, жалаң сөйлемді төл сөздердің жиі келуі. Мәселен, төмендегі мысалдарға тоқталсақ:

Теңрі иарылқадук үчүн үкүс тийін біз қорқмадымыз, сүнүсдүмүз, Тардус сад ара бады. Йадымыз, қағанын тұтдымыз, йабғысын, садын анта өлүрті, еліг че ер тутдымыз, ол оқ түн будунын сайу ытымыз.

Теңрі жарылқаған үшін, көп екен деп біз (40) қорықпадық. Соғыстық. Тардус шад ара барды (арадан келіп кірді, тиді). Бытыраттық (быт-шыт қып бетіне қудық). Қағанын тұттық (тұтқын еттік), жабғусын, шадын (42) сонда өлтірді. Елуше (елудей) кісіні тұтқын еттік. Сол түні-ақ ел сайын [кісі, шапқыншы] жібердік (шаптырдық) [9, 63-78 бб.];

Түрк будун өлті, алқынты, иоқ болты. Түрк жұрты өлді, алқынды (азайды), жоқ болды [9, 60-72 бб.];

Сабымын түкеті есідгіл: улайу іні-йігүнім, оғланым, бірікті оғушым, будуным, бірейе шад-апыт беклері, йырыя тарқат буйрук беглер, отыз. Сөзімді түгете (түгел, тауыса) есетіндер (ұғып алындар)! [Соңымнан ерген] іні-туғандарым, ұлдарым, біріккен (одақтасқан) руларым, ел-жұртым, оң қол шад-апыт бектер; сол қолтарқат-бұйрық бектер, Отыз [Татар] [9, 64-80 бб.];

Анта өтрү қағаным өтүнтүм, анча өтүндүм. Содан соң қағанымнан өтіндім, былай деп өтіндім [9, 61-74 бб.].

Мұндағы баяндауыштардың бір сипатта болуы – прозалық әңгімелеу. Ескерткіш авторлары реттілікті сақтау, оқиғаны нақты жеткізу мақсатында сөйлем формасында берілетін ой түйдектерін етістікті баяндауышпен аяқтап, жинақтап отырған. Сонымен қатар, ауызекі стильге жақын бір етістікті қайталап қолдану тәсілі де жиі ұшырасады. Ал бірыңғай мүшелердің қатарласа келуі – ырғақ пен ұйқас заңдылығына қарама-қайшы болса, төл сөздердің берілуі, «мен» атынан айтылуы – кейінгі – XIV-XVI ғасырлардағы «Жамиғ-ат тауарих», «Шейбани-наме» сияқты хандар шежіресіне дейін жалғасқан мемлекетшіл, ордалық, билік әдебиетінің қарасөз өрнегі.

3. Ескерткіштерде арагидік кездесетін өлең-жыр шумақтары, шешендік сөз үлгілері көне жәдігерлердің жанрын айқындауда қаншалықты маңызды? Олар көне мұраларды тұтас поэзиялық туындылар деп тануға негіз бола ала ма және олардың көркемдік деңгейі қандай? Бұл тұрғыдан алғанда, Қ. Өмірәлиев көне мұраларда поэзиялық үзінділер мүлдем жоқ деген байлам жасамайды. Керісінше, фразеологизмдер, мақал-мәтелдер және жыр формасына жақын шешендік сөз үлгілері мен тақпақтардың ұшырасатындығын айтып, олардың, әсіресе өлең өлшеміне жақын үзінділердің баяндау стиліне, айтылу ерекшелігіне кеңінен тоқталады. Осы арқылы оларды көне түркілердің ертеден келе жатқан дүниені танудағы қалыптасқан ойларының поэтикалық көрінісі немесе белгілі бір тарихи кезеңдер мен оқиғалардан қалған өткен тарих сабақтары деген пайым жасайды. Демек, мұндай үзінділердің басым бөлігі ауызекі сөйлеудің, ары кеткенде ауыз әдебиетінің үлгілері. Сондай жолдарға «Үсте тәңірі баспаса, аста жер тілінбесе», «Кұл құлды болған еді, Күн күнді болған еді», т.б.

жатқызуға болады. Мұнда ескеру керек тағы бір дүние – сол үзінділердің арагедік ұшырасуы, композициялық біртұтастықта берілмеуі және өлеңге тән өлшемдерге сәйкес келмеуі. Әрине, ертедегі поэзиялық үлгі солай болды дегенімізбен, аталмыш мұралардан үш ғасырдан кейін жинақталып, айтылу уақыты көне түркі дәуіріне тән немесе одан да арғы кезең делінген М. Қашқаридың «Түрік сөздігіндегі» Алп Ер Тоңаға арналған жоқтау жырының, жорық жырларының немесе өзге де өлең жолдарының көркемдік деңгейі: ұйқас, ырғақ, өлең құрылысы басқа сатыда. Демек, біздің жыл санауымыздан 7-5 мың жыл бұрын тұтас бір тілде сөйлеп үлгерген халықтың біздің дәуіріміздің басында көркемдік деңгейі жоғары поэзияның шығарушысы болды және қаласа жазба ескерткіштерді де сол поэзия үлгісінде тудыра алуы мүмкін еді деген қорытынды жасауға болады. Бірақ авторлар тарихи әңгіме, шежіре жанрын таңдаған. Бұл мәселеге қатысты Қ. Өмірәлиев ұсынған құнды дәлелдердің бірі: «Күлтегін» – шығарған емес, айтып отырып жаздырылған («бар ітгүчі, бедіз йаратыгма, бітіг таш ітгүчі табғаш қаған чықаны»). «Тонықуқ» та айтып отырып жаздырылған («Түрк білге қаған еліңе бітітдім» (жаз-дыр-дым) бен Білге Тоңуқуқ). Сондықтан да бұлар ауызекі сөйлеу стилінің баяндай айту нормасына жақын» [9, 20 б.], - деген қорытындысы. Зерттеушінің бұл мәселеге қатысты ғылыми байламы жайында М. Дүйсенев: «Ендеше, қандай бір жазба әдебиет болсын арғы бастауын фольклорлық шығармалар дәстүрінен алатынын, сөйтіп бірте-бірте әдеби дәстүр қалыптастыратынын мойындасак, бұл Орхон жазба ескерткіштеріне де тікелей қатысты.

Қ. Өмірәлиевтің дұрыс байқаған, бұл жазбаның ауызекі сөйлеу тілінің баяндай айту өлшеміне жақындығы туралы пікірінің арғы негізі де осы айтқан жайға байланысты» [11, 15 б.], - деген болатын. Демек, мәтінде келген үзінділер ауыз әдебиетіне, ауызекі сөйлеу стиліне жақын. Себебі, мұндай сөз қолданыс поэзияда ғана емес, қарапайым күнделікті қарасөз қолданысында, келелі кеңес пен жиындарда жиі ұшырасып отырған. Біз бұл ерекшелікті ескерткіш жазылған уақыттан он ғасыр кейінгі көшпенділерден байқаймыз. Тарихымыздағы қазақ халқы туралы деректерде кездесетін «Көшпенділер қарапайым сөйлеп тұрғанның өзінде өлең оқып тұрғандай» деген пікірдің дала жұртының қарапайым сөз қолданысының өзінде ерекше поэтикалық қуаттың, ырғақ пен үйлесімділіктің жататындығын аңғартса керек. Бұл – шешендік қабілеті, сөз сақтау жады және оны қолдану мүмкіндігі жоғары көшпенділердің барлығына ортақ қасиет. Бұл пікір де көне мұралардың жанры поэзиялық үлгі емес, саяси, тарихи, стратегиялық маңызы жоғары «хан жарлықтары мен шежіре үлгі-нұсқасын бойына жиған көркем шығармалар» деген ғалым тұжырымының тағы бір дәлелі болса керек.

Қорытынды. Қорыта айтқанда, Орхон жазба ескерткіштерінің жанрлық сипатын айқындау – оның көркемдік негізін ғылыми тұрғыда зерттеу, саралау ғана емес, оның идеялық маңызын, стратегиялық негізін, миссиясын түсінуге, тұтас сол «Алтын дәуір» аталған кезеңнің құндылықтарын бағалауға негіз болады. Ал оларды поэзиялық туындыдеп тану, біріншіден, тарихи шығарманы және ондағы тарихты жоққа шығаруға, көркем туындыға алмастыруға әкеп соқса, екіншіден, Қ. Өмірәлиев айтқандай: «Түркі халықтары VIII ғасырда ауызекі тілі мен поэтикалық стиль бөлінбеген, поэзиялық стильдің элементтері ғана жасала бастаған сөз үлгісіне ие болды» деген қате түсінікке ұрындырады [9, 21 б.].

Өткен ғасырда көбіне европацентристік және кеңестік ғылым методология аясында қарастырылған көне түркі жәдігерлерінің жанрлық сипатын қайта саралау – бүгінгі түркология ғылымының маңызды мәселелерінің бірі. Ал өз кезегінде зерттеу еңбектерін тарих, әдебиет, тіл тұрғысынан тұтас, кешенді түрде жүргізгенсұңғыла ғалым Қ. Өмірәлиев зерттеулері көне мұралардың жанрлық ерекшелігін тануда ғылыми негізі жоғары дәлелдер мен тұжырымдар дегіміз келеді.

Әдебиеттер тізімі

- 1 Кляшторный С. История центральной Азии и памятники рунического письма. – Санкт-Петербург: Бионт, 2003. – 560 с.
- 2 Әуезов М. Уақыт және әдебиет. – Алматы: Қазмемкөркемәдеббас, 1962. – 428 б.
- 3 Марғұлан Ә. Қазақстан халықтары мен тайпаларының VI–XII ғасырлардағы мәдениеті / Қазақ ССР тарихы. – Алматы: Қазақ мемлекет баспасы, 1957. – 1-т., - 639 б.
- 4 Жолдасбеков М. Тастар сөйлейді. – Астана: Фолиант, 2002. – 194 б.
- 5 Стеблева И. Поэзия тюрков VI-VIII веков. – Москва: Наука, 1965. – 142 с.
- 6 Щербак А. Соотношение аллитерации и рифмы в тюркском стихосложении // Народы Азии и Африки. –1961. -№ 2. - С.142-153.
- 7 Гумилев Л. Көне түріктер. – Алматы: Білім, 1994. – 480 б.
- 8 Мағауин М. – Ғасырлар бедері. Көптомдық, т. 8. – Алматы: Қағанат, 2002. – 490 б.
- 9 Өмірәлиев Қ. VIII –XII ғасырлардағы көне түркі әдеби ескерткіштері. – Алматы: Мектеп, 1985. – 127 б.
- 10 Ата тарих айғақтары. Естеліктер, мақалалар. – Алматы: Ғылым, 2001. – 340 б.
- 11 Дүйсенов М. Сынтастардағы жазулар // Қазақ әдебиеті. –1981. - 30 январь.

С.Б. Жумагул, Н.М. Кайралапов

Евразийский национальный университет им. Л.Н. Гумилева, Нур-Султан, Казахстан

Жанр древнетюркских письменных памятников и исследование Кулмата Омиралиева

Аннотация. В статье рассматриваются жанровые особенности древнетюркских письменных памятников. Проанализированы исследования, мнения и выводы ученых, связанные с этим жанром. Определение жанра древнетюркских памятников заключается не только в анализе их художественной силы, поэтической ценности, но и в оценке исторического, стратегического значения, основной идеологической миссии этих произведений. Уже более века многие историки, литературоведы и лингвисты с научной точки зрения комментируют эту проблему. В статье анализируются и сравниваются доказательства ученых, которые признали памятник как поэзию и прозу и приводятся примеры, доказательства из текста памятников. В тоже время рассматриваются особенности основных выводов и аргументов исследования К. Омиралиева по этой проблеме и выявляется их научная значимость.

Ключевые слова: жанр древнетюркских письменных памятников, поэтические и прозаические особенности, исследование Кулмата Омиралиева.

S. B. Zhumagul, N. M. Kairalapov

L. N. Gumilyov Eurasian National University, Nur-Sultan, Kazakhstan

Ancient Turkic written monuments genre and Kulmat Omiraliiev's research

Abstract. The article considers genre features of ancient Turkic written monuments. Studies, opinions and conclusions have been analyzed of scientists related to this genre have been analyzed. The definition of the genre of ancient Turkic monuments is not the only analysis of their artistic power and poetic value, but also is the evaluation of the historical, strategic significance, and the main ideological mission of these works. For more than a century, many historians, literary critics and linguists have been commenting on this problem with a scientific point of view. The article analyzes and compares the evidence

of scientists who recognized this monument as poetry and prose, and provides examples and evidence from the text of the monuments. At the same time, the features of the main conclusions and arguments of K. Omiraliyev's research on this problem are considered and their scientific significance is revealed.

Keywords: genre of ancient Turkic written monuments, poetry and prose features, the study of Kulmat Omiraliyev.

References

- 1 Klyashtornyi S. Istoriya Centralnoy Azii i pamyatniki runicheskogo pisma [History of Central Asia and monuments of Runic Writing] (Biont, St. Petersburg, 2003). [in Russian]
- 2 Auezov M. Uakyt jane adebiet [Time and literature] (Kazmemkorkemadepbas, Almaty, 1962, 428 p.). [in Kazakh]
- 3 Margulan A. Kazakhstan khalyktary men taipalarynyn VI-XII gasyrlardagy madenieti/ Kazakh SSR tarihy [Culture of the peoples and tribes of Kazakhstan in the VI-XII centuries/ History of the Kazakh SSR] (Kazakh memleketbaspasy, Almaty, 1967, Vol. 1, 639 p.). [in Kazakh]
- 4 Zholdasbekov M. Tastar soileidy [The stones speak] (Foliant, Astana, 2002, 194 p.). [in Kazakh]
- 5 Stebleva I. Poeziyaturkov VI-VIII vekov [Poetry of Turk in VI-VIII century] (Nauka, Moscow, 1965. P. 142). [in Russian]
- 6 Sherbak A. Sootnoshenie alliteraci i rifmy v tyurkskom stihoslojenii [Correlation of the alliteration and rhythms in turkic versification] (Peoples of Asia and Afrika, 1961, №2). [in Kazakh]
- 7 Gumilyev L. Kone turkter. [The ancient Turks]. (Bilim, Almaty, 1994, 480 p.). [in Kazakh]
- 8 Magauin M. Gasyrlar bedery [The imprint of the ages]. (Kaganat, Almaty, 2002, 490 p.). [in Kazakh]
- 9 Omyraliyev K. VIII-XII gasyrlardagy kone turkey adebi eskertkyshteri [Literary monuments of the ancient Turkic VIII-XII centuries]. (Mektep, Almaty, 1985, 127 p.). [in Kazakh]
- 10 Omyraliyev K. Ata tarikh aigaktary. Estelikter, makalalar [The evidence of the ancient history. Memories, articles]. (Gylym, Almaty, 2001, 340 p.). [in Kazakh]
- 11 Duisenov M. Syntastardagy zhazular [Writings in stones]// Newspaper "Kazak adebieti", №5. 30.1.1981. [in Kazakh]

Авторлар туралы мәлімет:

Жұмағұл С.Б. – филология ғылымдарының докторы, профессор, Қазақ әдебиеті кафедрасы, Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті, Нұр-Сұлтан, Қазақстан.

Қайралапов Н.М. – Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетінің 2 курс магистранты, Нұр-Сұлтан, Қазақстан.

Zhumagul S.B. – Doctor of Philology, Prof. L.N. Gumilyov Eurasian National University, Nur-Sultan, Kazakhstan.

Kairalapov N.M. – 2nd course of Master's degree of L.N. Gumilyov Eurasian National University, Nur-Sultan, Kazakhstan.

**«Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетінің Хабаршысы.
Филология сериясы» журналында мақала жариялау ережесі**

1. Журналдың мақсаты. Филология ғылымдарының өзекті мәселелері, тіл және әдебиетті оқыту әдістемелерін және де ғылыми конференциялардың ең маңызды материалдарын, библиографиялық шолу мен сын пікірлерді көрсететін әдебиеттану және тілтану саласындағы мұқият тексеруден өткен ғылыми жұмыстарды жариялау.

2. Журналда мақаланы жариялаушы автор Ғылыми басылымдар бөліміне (мекенжайы: 010008, Қазақстан, Нұр-Сұлтан қаласы, Қ. Сәтбаев көшесі, 2, Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті, Бас ғимарат, 402 кабинет) қолжазбаның қол қойылған 1 дана қағаз нұсқасын тапсырады және **Word** форматындағы нұсқасын **vest_phil@enu.kz** электрондық поштасына жіберу қажет. Қағазға басылған мақала мәтіні мен электронды нұсқасы бірдей болулары қажет. Мақаламен бірге автордың жұмыс орнынан **Ілеспе хат** та тапсырылуы қажет. Мақалалар **қазақ, орыс, ағылшын** тілдерінде қабылданады.

3. Авторлардың редакцияға мақалаларды жіберуі «Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетінің Хабаршысында» басуға және шет тіліне аударып, қайта басуға келісімін білдіреді. Автор мақаланы редакцияға жіберу арқылы өз туралы мәліметтің дұрыстығына, мақала көшірілмегендігіне (плагиаттың жоқтығына) және басқа да заңсыз көшірмелердің жоқтығына, барлық көшірмелердің, кестелердің, сұлбалардың, иллюстрациялардың тиісті түрде рәсімдеуіне кепілдеме береді.

4. Ұсынылатын мақала көлемі (жеке деректер мен әдебиеттер тізімін қоса):
- мақалалар үшін - 8 ден 16 бетке дейін;
- сын пікірлер (монографияға, кітапқа) және конференция туралы пікір - 6 дан 12 бетке дейін болуы керек.

5. Мақала мәтінінің пішіні:

- Microsoft Word (docx) форматындағы файлда;
- Times New Roman шрифінде;
- жақтау жолағы 2x2x2x2;
- 1 жоларалық интервалы; 14 кегл;
- мәтінді жақтау көлеміне сәйкестендіру керек;
- Әрбір азатжол қызыл сызықтан басталуы қажет (1 см шегініс);
- транслитерация **Library of Congress (LC)** жүйесінде жасалуы керек.

Мақаланы құру сұлбасы:

XҒТАР <http://grnti.ru/> - бірінші жолдың сол жақтауында;

Автор(лар) туралы метамәліметтердің мазмұны (Рәсімдеу үлгісі / Образец оформления статьи / Template қараңыз)

Автор(лар)дың аты-жөні – жолдың ортасында қою әрішпен жазылады;

Мекеменің толық атауы, қаласы, мемлекеті (егер авторлар әртүрлі мекемелерде жұмыс істесе, онда автордың тегі мен тиісті мекеменің қасында бірдей белгіше қойылады)

Автор(лар)дың E-mail-ы – жақша ішінде (курсивпен);

Мақала атауы – жолдың ортасында (жартылай қоюмен)

Аңдатпа – (100-200 сөз) формуласыз, мақаланың атауын мейлінше қайталамауы қажет; әдебиеттерге сілтемелер болмауы қажет; мақаланың құрылысын (кіріспе, зерттеу әдіснамасы мен әдістемесі, зерттеу нәтижелері, қорытынды) сақтай отырып, мақаланың қысқаша мазмұны берілуі қажет.

Түйін сөздер («Түйін сөздер» сөз тіркесі жартылай қоюмен белгіленеді) (5-8 сөз немесе сөз тіркестері) - Түйін сөздер зерттеу тақырыбын өте дәл бейнелеу керек, сонымен қатар, ақпараттық-ізвестіру жүйелерінде мақаланы жеңіл табуға мүмкіндік беретін мақала мәтінінің терминдерін және де басқа маңызды ұғымдарды қамтуы қажет.

Мақаланың негізгі мәтіні кіріспені, мақсат пен міндеттерді қойылуын, зерттеу тақырыбы бойынша жұмыстардың шолуын, зерттеу әдістерін, нәтижелер/талқылау қорытынды қамтуы қажет (жоларалық интервал - 1, азат жол «қызыл жолдан» - 1 см, беттеу жолағы – еніне сай жасалады.

Кестелер, суреттер – аталғаннан кейін орналастырылады. Әр иллюстрация қасында оның аталуы болуы қажет. Сурет айқын әрі сканерден өтпеген болуы керек.

Мақаладағы формулалар тек мәтінде оларға сілтеме берілсе ғана нөмірленеді.

Жалпы қолданыста бар аббревиатуралар мен қысқартулардан басқаларына міндетті түрде алғаш қолданғанда түсініктеме берілуі қажет.

Қаржылай көмек туралы ақпарат бірінші бетте көрсетіледі.

Әдебиеттер тізімі. Мәтінде әдебиеттерге сілтеме тікжақшаға алынады. Мәтіндегі әдебиеттер тізіміне сілтемелердің нөмірленуі мәтінде қолданылуына қатысты жүргізіледі: мәтінде кездескен әдебиетке алғашқы сілтеме [1, 153 б.] арқылы, екінші сілтеме [2, 185 б.] арқылы т.с.с. жүргізіледі. Мақаланың негізгі мәтініндегі кітапқа сілтеме қолданылған беттерді көрсету керек (мысалы, [1, 45 б.]).

Жарияланбаған еңбектерге сілтемелер жасалмайды. Сонымен қатар, рецензиядан өтпеген басылымдарға да сілтемелер жасалмайды (әдебиеттер тізімін, әдебиеттер тізімінің ағылшынша әзірлеу үлгісін төмендегі мақаланы рәсімдеу үлгісінен қараңыз).

Мақала соңындағы әдебиеттер тізімінен кейін библиографиялық мәліметтер орыс және ағылшын тілінде (егер мақала қазақ тілінде жазылса), қазақ және ағылшын тілінде (егер мақала орыс тілінде жазылса), орыс және қазақ тілінде (егер мақала ағылшын тілінде жазылған болса) беріледі.

Авторлар туралы мәлімет: аты-жөні, ғылыми атағы, қызметі, жұмыс орны, жұмысының мекенжайы, телефоны және e-mail – қазақ, орыс және ағылшын тілінде толтырылады.

6. Қолжазба мұқият тексерілген болуы қажет. Техникалық талаптарға сай келмеген қолжазбалар қайта өңдеуге қайтарылады. Қолжазбаның кейін қайтарылуы, оның журналда басылуына жіберілуін білдірмейді.

7. Электронды корректурамен жұмыс істеу. Ғылыми басылымдар бөліміне түскен мақалалар жабық (анонимді) тексеруге жіберіледі. Эксперттер ұсынылған мақалаға оның жариялау мүмкіндігі, жақсарту қажеттілігі немесе қабылданбауы туралы дәлелді қорытындысын қамтитын жазбаша сын пікір береді. Жарамсыз деп таныған мақала қайтара қарастырылмайды. Мақаланы түзетуге ұсыныс берген жағдайда авторлар үш күн аралығында мақаланың корректурасын жіберу керек. Мақаланың түзетілген нұсқасы мен автордың рецензентке жауабы редакцияға жіберіледі. Оң сын пікірлер алған мақалалар оларды талқылау және басылымға бекіту үшін журналдың редакциялық алқасына ұсынылады.

Журнал жиілігі: жылына 4 рет.

8. Төлемақы. Басылымға рұқсат етілген мақала авторларына келесі реквизиттер бойынша төлем жасау қажет (ЕҰУ қызметкерлері үшін - 4500 теңге; басқа ұйым қызметкерлеріне - 5500 теңге).

Реквизиттері:

1) РГП на ПХВ «Евразийский национальный университет им. Л.Н. Гумилева»

БИН 010140003594

АО «Банк ЦентрКредит»

БИК Банка: КСJBKZKX

KZ978562203105747338

Кбе 16

Кнп 859

- 2) РГП на ПХВ «Евразийский национальный университет им. Л.Н. Гумилева»
АО «Bank RBK»
БИК Банка: KINCKZKA
ИИК: KZ498210439858161073
Кбе 16
Кнп 859
- 3) РГП на ПХВ «Евразийский национальный университет им. Л.Н. Гумилева»
АО «ForteBank»
БИК Банка: IRTYKZKA
ИИК: KZ599650000040502847
Кбе 16
Кнп 859
- 4) РГП на ПХВ «Евразийский национальный университет им. Л.Н. Гумилева»
АО «НародныйБанкКазахстан»
БИК Банка: HSBKKZKX
ИИК: KZ946010111000382181
Кбе 16
Кнп 859

«Басылым үшін Автордың аты-жөні»

Provision on articles submitted to the journal “Bulletin of L.N. Gumilyov Eurasian National University. Philology Series”

1. Goal of the journal. Publication of carefully selected original scientific papers in the fields of literary studies, linguistics, reflecting the actual problems of philology, language and literature teaching methods, most significant proceedings of scientific conferences, bibliographic summaries and reviews.

2. An author who wishes to publish a paper in the journal must submit the paper in one hard copy (printed version), signed by the author, to the scientific publication office (at the address: 010008, the Republic of Kazakhstan, Nur-Sultan, Satpayev St., 2. The L.N. Gumilyov Eurasian National University, Main Administrative Building, Office 402) and by e-mail vest_phil@enu.kz in Word format. At the same time, strict compliance between Word-version and the hard copy is required. And also the authors need to submit a cover letter.

Language of publications: Kazakh, Russian, English.

3. Submission of papers to the scientific publication office means the authors' consent to the right of the Publisher, the L.N. Gumilyov Eurasian National University, to publish papers in the journal and their re-publication in any foreign language. By submitting the text of the paper for publication in the journal, the author guarantees the correctness of all information about themselves, lack of plagiarism and other forms of unauthorized use in the article, proper formulation of all borrowings of text, tables, diagrams, and illustrations.

4. The recommended volume of the paper (including metadata and references):

- for papers – between 8-16 pages;
- for reviews (of monographs, books), reviews on conferences – between 6-12 pages.

5. Text formatting requirements:

- Microsoft Word file format (docx);
- Times New Roman font;
- the size of the fields 2 * 2 * 2 * 2;
- line spacing 1,
- size 14;
- text alignment in width;
- each paragraph beginning with the main line (indent 1 cm);
- transliteration is carried out according to the Library of Congress (LC) system.

Structure of the article:

IRSTI <http://grnti.ru/> – first line, left

The content of the metadata about the author (see Рәсімдеу үлгісі / Paper template)

Initials and Surname of the author (s) – center alignment, italics

Full name of the affiliation, city, country (if the authors work in different organizations, you need to put the same icon next to the name of the author and the corresponding organization)

Author's e-mail (s) – in brackets (italics)

Paper title – center alignment (bold)

Abstract (100-200 words) must not contain formulas or repeat the content of the paper; it must not contain bibliographic references; it must reflect the summary of the paper, preserving the structure of the paper – introduction, methodology and research methods, research results, conclusion.

Key words (the phrase «Keywords» is bold) (5-8 words/word groups). Keywords must be extremely accurate to reflect the subject area of the study, include terms from the text of the paper and other important concepts that make it possible to facilitate and expand the possibilities of finding the paper by means of an information retrieval system).

The main text of the paper must contain an introduction, setting goals and objectives, a review of works on the research topic, research methods, results / discussions conclusion / conclusions – line spacing – 1, «main line» indent – 1 cm, justified alignment.

Tables, figures must be placed after the mention. Each illustration must be followed by the inscription. Figures should be clear, clean, and unscanned. Only those formulas referenced in the text are subjected to numbering.

All abbreviations and shprtenings, with the exception of obviously well-known, must be decoded when first used in the text.

Information about the financial support of the work is indicated on the first page in the form of a footnote.

References. In the text, references are indicated in square brackets. References must be numbered strictly in the order of mention in the text. The first reference in the text to a reference must have the number [1, 153 p.], the second – [2, 185 p.], Etc. The reference to the book in the main text of the article should be accompanied by an indication of the pages used (for example, [1, 45 p.]). Links to unpublished works are not allowed. Undesirable references to unlicensed publications are not recommended (examples of the description of the list of references, descriptions of the list of references in English, see below in the sample article).

At the end of the paper, after the list of references, it is necessary to indicate bibliographic data in Russian and English (if the paper is in Kazakh), in Kazakh and English (if the paper is in Russian) and in Russian and Kazakh (if the paper is in English language).

Information about the authors: last name, first name, patronymic, scientific degree, position, affiliation, full business address, telephone, e-mail – in Kazakh, Russian and English.

6. The manuscript must be carefully verified. Non-compliant manuscripts will be returned for revision. Returning for revision does not mean that the manuscript has been accepted for publication.

7. Work with electronic proofreading. Papers submitted to the Department of Scientific Publications (editing office) are sent for anonymous review. Experts give a written review of the submitted paper with a reasoned conclusion about the possibility of its publication, the need to send for revision or (rejection) of the paper. Papers that have received a negative review are not accepted for reconsideration. Authors should, within three days, send the proofreading of the paper if it is decided to finalize the paper. Corrected versions of papers and the author's response to the reviewer are sent to the editor. Papers with positive reviews are submitted to the editorial board of the journal for discussion and approval for publication.

Periodicity of the journal: 4 times a year.

8. Payment. Authors who have received a positive opinion on publication must pay to the following banking details (for ENU employees – 4,500 KZT, for outside organizations – 5,500 KZT):

Requisites:

- 1) РГП на ПХВ «Евразийский национальный университет им. Л.Н. Гумилева»
БИН 010140003594
АО «Банк ЦентрКредит»
БИК Банка: КСJBKZKX
KZ978562203105747338
Кбе 16

Кнп 859

2) РГП на ПХВ «Евразийский национальный университет им. Л.Н. Гумилева»

АО «Bank RBK»

БИК Банка: KINCKZKA

ИИК: KZ498210439858161073

Кбе 16

Кнп 859

3) РГП на ПХВ «Евразийский национальный университет им. Л.Н. Гумилева»

АО «ForteBank»

БИК Банка: IRTYKZKA

ИИК: KZ599650000040502847

Кбе 16

Кнп 859

4) РГП на ПХВ «Евразийский национальный университет им. Л.Н. Гумилева»

АО «НародныйБанкКазахстан»

БИК Банка: HSBKKZKX

ИИК: KZ946010111000382181

Кбе 16

Кнп 859

«For the publication of the name of the author»

Положение о рукописях, представляемых в журнал «Вестник Евразийского национального университета имени Л.Н. Гумилева. Серия: Филология»

1. Цель журнала. Публикация тщательно отобранных оригинальных научных работ в области литературоведения, лингвистики, отражающих актуальные проблемы филологии, методики преподавания языка и литературы, наиболее значимых материалов научных конференций, библиографических резюме и обзоров.

2. Автору, желающему опубликовать статью в журнале, необходимо представить рукопись в твердой копии (распечатанном варианте) в одном экземпляре, подписанном автором, в Отдел научных изданий (по адресу: 010008, Казахстан, г. Нур-Султан, ул. Сатпаева, 2, Евразийский национальный университет им. Л.Н. Гумилева, учебно-административный корпус, каб. 402) и по e-mail vest_phil@enu.kz. При этом должно быть строго выдержано соответствие между Word-файлом и твердой копией. Также авторам необходимо представить сопроводительное письмо.

Язык публикаций: казахский, русский, английский.

3. Отправление статей в редакцию означает согласие авторов на право Издателя – Евразийского национального университета им. Л.Н. Гумилева – публикации статей в журнале и переиздания их на любом иностранном языке. Представляя текст работы для публикации в журнале, автор гарантирует правильность всех сведений о себе, отсутствие плагиата и других форм неправомерного заимствования в рукописи, надлежащее оформление всех заимствований текста, таблиц, схем, иллюстраций.

4. Рекомендованный объем (включая метаданные и список литературы):

- для статей – от 8 до 16 страниц;
- для рецензий (на монографии, книги), отзывов о конференциях – от 6 до 12 страниц.

5. Требования к форматированию текста:

- формат файла Microsoft Word (docx); – шрифт Times New Roman;
- размер полей 2*2*2*2; – междустрочный интервал 1; – кегль 14;
- выравнивание текста по ширине;
- каждый абзац должен начинаться с красной строки (отступ 1 см);
- транслитерация осуществляется по системе Library of Congress (LC).

Схема построения статьи:

ГРНТИ <http://grnti.ru/> – первая строка, слева

Содержание метаданных об авторе (см. Рәсімдеу үлгісі / Образец оформления статьи / Template)

Инициалы и фамилия автора(ов) – выравнивание по центру (жирным)

Полное наименование организации, город, страна (если авторы работают в разных организациях, необходимо поставить одинаковый значок около фамилии автора и соответствующей организации)

E-mail автора(ов) – в скобках (начертание курсивом)

Название статьи – выравнивание по центру (начертание полужирным)

Аннотация (100-200 слов) не должна содержать формулы, по содержанию повторять название статьи; не должна содержать библиографические ссылки; должна отражать краткое содержание статьи, сохраняя структуру статьи – введение, методологию и методику исследования, результаты исследования, заключение.

Ключевые слова (словосочетание «Ключевые слова» выделяется полужирным) (5-8 слов/словосочетаний). Ключевые слова должны предельно точно отражать предметную область исследования, включать термины из текста статьи и другие важные понятия, позволяющие облегчить и расширить возможности нахождения статьи средствами информационно-поисковой системы).

Основной текст статьи должен содержать введение, постановку цели и задач, обзор работ по теме исследования, методы исследования, результаты/обсуждение, заключение/выводы – межстрочный интервал – 1, отступ «красной строки» – 1 см, выравнивание по ширине.

Таблицы, рисунки необходимо располагать после упоминания. Каждой иллюстрации должна следовать надпись. Рисунки должны быть четкими, чистыми, несканированными. В статье нумеруются лишь те формулы, на которые по тексту есть ссылки.

Все аббревиатуры и сокращения, за исключением заведомо общеизвестных, должны быть расшифрованы при первом употреблении в тексте.

Сведения о финансовой поддержке работы указываются на первой странице в виде сноски.

Список литературы. В тексте ссылки обозначаются в квадратных скобках. Ссылки должны быть пронумерованы строго по порядку упоминания в тексте. Первая ссылка в тексте на литературу должна иметь номер [1, 153 с.], вторая - [2, 185 с.] и т.д. Ссылка на книгу в основном тексте статьи должна сопровождаться указанием использованных страниц (например, [1, 45 с.]). Ссылки на неопубликованные работы не допускаются. Нежелательны ссылки на нецензурируемые издания (примеры описания списка литературы, описания списка литературы на английском языке см. ниже в образце оформления статьи).

В конце статьи, после списка литературы, необходимо указать библиографические данные на русском и английском языках (если статья оформлена на казахском языке), на казахском и английском языках (если статья оформлена на русском языке) и на русском и казахском языках (если статья оформлена на английском языке).

Сведения об авторах: фамилия, имя, отчество, научная степень, должность, место работы, служебный адрес, телефон, e-mail – на казахском, русском и английском языках.

6. Рукопись должна быть тщательно выверена. Рукописи, не соответствующие техническим требованиям, будут возвращены на доработку. Возвращение на доработку не означает, что рукопись принята к опубликованию.

7. Работа с электронной корректурой. Статьи, поступившие в Отдел научных изданий (редакция), отправляются на анонимное рецензирование. Эксперты дают письменную рецензию на представленную статью с мотивированным заключением о возможности ее опубликования, необходимости направить на доработку или (отклонении) статьи. Статьи, получившие отрицательную рецензию, к повторному рассмотрению не принимаются. Авторам в течение трех дней необходимо отправить корректуру статьи в случае принятия решения о доработке статьи. Исправленные варианты статей и ответ автора рецензенту присылаются в редакцию. Статьи, имеющие положительные рецензии, представляются редколлегии журнала для обсуждения и утверждения для публикации.

Периодичность журнала: 4 раза в год.

8. Оплата. Авторам, получившим положительное заключение к опубликованию, необходимо произвести оплату по следующим реквизитам (для сотрудников ЕНУ – 4.500 тенге, для сторонних организаций – 5.500 тенге):

Реквизиты:

1) РГП на ПХВ «Евразийский национальный университет им. Л.Н. Гумилева»

БИН 010140003594
АО «Банк ЦентрКредит»
БИК Банка: КСЖВКЗКХ
KZ978562203105747338
Кбе 16
Кнп 859

-
-
- 2) РГП на ПХВ «Евразийский национальный университет им. Л.Н. Гумилева»
АО «Bank RBK»
БИК Банка: KINCKZKA
ИИК: KZ498210439858161073
Кбе 16
Кнп 859
- 3) РГП на ПХВ «Евразийский национальный университет им. Л.Н. Гумилева»
АО «ForteBank»
БИК Банка: IRTYKZKA
ИИК: KZ599650000040502847
Кбе 16
Кнп 859
- 4) РГП на ПХВ «Евразийский национальный университет им. Л.Н. Гумилева»
АО «НародныйБанкКазахстан»
БИК Банка: HSBKKZKX
ИИК: KZ946010111000382181
Кбе 16
Кнп 859

«За публикацию ФИО автора»

Редактор: **Дихан Қамзабекұлы**
Жауапты хатшы, компьютерде беттеген: **Гүлсім Базылхан**

Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетінің
ХАБАРШЫСЫ. Филология сериясы.
- 2020. - 1 (130). - Нұр-Сұлтан: ЕҰУ. - 140 бет.
Шартты б.т. - 12.5 Таралымы - 25 дана
Электронды нұсқа: [http:// bulphil.enu.kz](http://bulphil.enu.kz)

Мәтін мазмұнына типография жауап бермейді.

Редакция мекенжайы: 010008, Қазақстан Республикасы,
Нұр-Сұлтан қаласы, Қ.Сәтбаев көшесі, 2.
Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті
Тел.: +7(7172) 709-500 (ішкі 31-413)

Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетінің
баспасында басылды